

ERKAN KIZILCI

Chimirec Avrasya Genel Müdürü

**ATY ÜRETİMİNİN
DEĞERİ FİYATLA
ÖLÇÜLMÜZ**

Karışım matematiği, saha gerçekleri ve görmezden gelinen riskler

Türkiye’de Atıktan Türetilmiş Yakıt (ATY) sektörü büyüyor. Ancak bu büyüme doğru yerde değil.

Büyüyen atık miktarı değil, tesis sayısı. Tecrübesi olmayan ya da niyeti sadece kolay para kazanmak olan birçok oyuncu sektöre giriyor. Bu tablo: Atık kalitesini düşürüyor. Teknik disiplini zayıflatıyor. Kontrolsüz rekabet yaratıyor ve en önemlisi, sahadaki riski büyütüyor. Bugün piyasada birçok teklif, atığın gerçek yapısı incelenmeden, sadece atık koduna göre veriliyor. Numune yok. Analiz yok. İşlenebilirlik değerlendirmesi yok.

‘Sadece: “Bu kod şu fiyat’

Kısa vadede kolay. Uzun vadede ise kaçınılmaz sonuç: kontrolsüz stok, kalite problemi ve operasyonel risk.

**Sektörde Temel Problem:
Gerçekten ATY Üretiyor muyuz?**

Bazı firmaların satış yaklaşımı, atığın yapısını incelemeyen, numune almadan, kalorifik değer hesaplamadan fiyat vermek üzerine kurulu. Bu yaklaşım ATY üretimini teknik bir süreç olmaktan çıkarıp ticari bir yanılsamaya dönüştürüyor.

**ATY Üretimi:
Görünmeyen Matematik**

Sahadan net ve GERÇEK bir örnek:

Bir ATY tesisi ayda yaklaşık 3.000 ton atık topluyor. (Bu rakamlar aylık). Bunun: 1.200 tonu kalorisiz çamur, 1.000 tonu kalorisiz sıvı.

Toplam 2.200 ton neredeyse sıfır kalorili atık. Peki ATY tesisinin hedefi nedir? 3.000 kcal/kg ATY üretmek! Bu kadar kalorisiz sıvı ve çamuru işlemek için kalorili ve katı atık lazım. Ortalama böyle bir atık 3.500 kcal/kg geldiğini varsayarsak

Sonuç:

Yaklaşık 13.200 ton katı ve kalorili ayrıca atık gerekir. Yani tesise toplam da 2.200 ton kalorisiz atık, 13.200 ton kalorili atık. Toplam 15.400 ton giriş gerekir (18 yıldır bu sektördeyim ben böyle bir atık miktarı görmedim. Atık olsa da işleyebilecek bir ATY tesisi çok zor!). ATY üretimi, kalorisiz atığı işlemek değil; kalorili malzeme ile denge kurabilme işidir.

O Zaman Asıl Soru: Bu kadar düşük kalorili atık kabul eden tesisler ATY’yi nasıl üretiyor? Daha Açık Söylemek Gerekirse; Kalorili mal yoksa, denge kurulamıyorsa; ama kabul devam ediyorsa ya kalite düşürülüyordur ya da risk erteleniyordur veya..... (Noktalı yerleri siz doldurun). Matematiği olmayan her teklif sahada mutlaka sorun olarak geri döner.

**Doğru Yaklaşım:
Önce Analiz, Sonra Fiyat**

Chimirec Avrasya’da Fiyatı satış değil, laboratuvar belirler; numune alınır. Analiz yapılır. Çimento kriterleri değerlendirilir. Risk hesaplanır. Fiyat en son verilir çünkü; Her atık kabul edilebilir değildir. Her kabul edilen atık üretilebilir değildir.

Chimirec Avrasya Sahasında da Üretim: Gerçek Kapasite ve Asıl Problem

Tesisimizde: 2 primary kırıcı, 2 secondary kırıcı bulunmaktadır. Bu hatta: Primary

kıncılar: 39–45 ton/saat besleme, Secondary kıncılar: 35–45 ton/saat ATY üretimi; Bu da tek vardiyada: 350 – 450 ton/gün, iki vardiyada: 700 – 900 ton/gün üretim anlamına gelir. Bu kapasiteyle çalışan bir tesiste stok oluşmaz. Aksine tesis çoğu zaman doğru malzeme bulunamadığı için boş kalır. Bununla birlikte sistemli çalışan bir tesis; 15 gün sonra üreteceği ATY'nin kalorisini, nemini, klorunu bilir. Ona göre günlük üretime menü verir. "ATY sektörü düşük fiyatla değil; güçlü denetim, teknik yeterlilik ve gerçek

yaptırımlarla sürdürülebilir hale gelir."

ATY üretimi: Satış işi değildir. Fiyat oyunu değildir. Excel hesabı değildir. Bu iş sahada yapılır; makinelerde yapılır, laboratuvarla doğrulanır. "ATY üretilmeyen bir atığın kabul edilmesi, teknik bir karar değil; riskin satın alınmasıdır."

Bu arada gördüğüm birkaç konu ve tavsiyelerimi de eklemek isterim...

ATY SEKTÖRÜNDE KRİTİK RİSK ALANLARI

Konu	Sorun / Risk	Talep
Ara Depolama Yetkisinin Kaldırılması	Entegre ATY tesisleri işleyemediği atıkları güvenli şekilde yönlendirememektedir. Bu durum reaksiyon, yangın ve iş kazası riskini artırmaktadır.	Ara depolama yetkisi sadece entegre ATY tesislerine yeniden verilmelidir.
Ön İşlem Tesislerinin Hızlı Artışı	Ön işlem tesisleri hızla artmış, geniş kapsamlı atık kabulü ve sınırlı denetim nedeniyle atık akışının ve stok güvenliğinin izlenmesi zorlaşmıştır.	Ön işlem tesisleri için kapasite–stok–faaliyet uyumu düzenli olarak denetlenmeli, faaliyet kapsamı net sınırlandırılmalıdır.
Yetersiz Denetim ve Kapasite Aşımı	Lisans sonrası fiziksel şartlar korunmamakta, bazı tesislerde kapasitenin üzerinde atık kabulü ve kontrolsüz stok oluşmaktadır.	ATY tesisleri en az 6 ayda bir fiziksel denetlenmeli. Kapasite üzeri stok durumunda atık alımı geçici olarak durdurulmalıdır.
Ölü Fiyat Politikası ve Piyasa Bozulması	İşleme maliyetinin altında fiyatlarla atık kabul edilmesi, güvenli yönetim süreçlerini riske atmakta ve haksız rekabete neden olmaktadır.	Aşırı düşük fiyat uygulayan tesisler kapasite–stok–faaliyet açısından denetlenmelidir.
Atık Üreticisi Bilinç Eksikliği (Müteselsil Sorumluluk)	Atık üreticileri, atığın nihai bertarafına kadar sorumluluğun devam ettiğinin farkında olmadan yalnızca düşük fiyat kriteri ile tesis seçimi yapmaktadır.	Müteselsil sorumluluk konusunda atık üreticilerine yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları artırılmalıdır.
Finansal Güvence Eksikliği	Düşük sigorta teminatları, büyük yangın veya çevre kazalarında oluşabilecek zararları karşılamak için yetersiz kalmaktadır.	ATY tesisleri için asgari çevresel sorumluluk ve yangın sigortası limitleri artırılmalıdır.
Yaptırım ve Caydırıcılık Yetersizliği	Mevcut idari para cezaları bazı durumlarda yeterli caydırıcılığı sağlamamaktadır. Avrupa'da ciddi çevre ihlallerinde faaliyet durdurma ve cezai sorumluluk uygulanmaktadır.	Ciddi ihlallerde faaliyet durdurma, lisans askıya alma ve daha güçlü yaptırımlar uygulanmalıdır.